

Michael Witt.

Jean-Luc Godard. Cinema Historian.

Indiana University Press, Bloomington, Indianapolis, 2013, 288 pp.

Carolina Sourdis

Jean-Luc Godard és, probablement, el cineasta que més profunda i conscientment ha investigat la relació entre el cinema i la història; segurament és també un dels “historiadors” que ha dut a terme aquesta recerca de la forma més radicalment cinematogràfica. A través de l'experimentació al voltant del muntatge tant en la seva dimensió d'eina per a la creació com de categoria conceptual del pensament, Godard ha obert un horitzó i establert un territori per a pensar i “historitzar” el cinema (i la imatge) des de les seves pròpies matèries i mecanismes. Això, per suposat, hauria d'implicar una revolució (o almenys una sotragada) en la manera de concebre l'aproximació teòrica i històrica a les imatges; un replantejament obligat de les metodologies per a la investigació al seu voltant; un lloc per a reflexionar no només sobre com coneixem el cinema –i les imatges–, sinó com el cinema és una forma de coneixement per si mateix.

Resulta apassionant, per tant, descobrir a través de l'obra integral de Godard, la genealogia, el desenvolupament i les potències d'aquesta espècie de laboratori que es constitueix al llarg de la seva obra, composta per formats tan dissímils com el cinema, el vídeo, la televisió o els collages, i que d'alguna manera es veuen condensats en el projecte d'*Histoire(s) du cinema*. És justament l'aposta de Michael Witt a *Jean-Luc Godard. Cinema Historian*. Witt, també co-editor d'altres llibres dedicats al treball de l'artista com *Forever Godard* (Black Dog Publishing, 2004) i *Jean-Luc Godard: Documents* (Editions du Centre Pompidou, 2006), fa un profund i detallat anàlisi sobre el treball i pensament del cineasta per dilucidar el teorema godardià segons el qual el cinema, i en particular el muntatge cinematogràfic, reconstitueixen el concepte, l'experiència i la forma de la història: «The central tenet of his theorem –is the proposal and demonstration of a cinematically inspired method of fabricating history based on the principle of muntatge of disparate phenomena in poetic imaginary» (Witt, 2013:2).

Allò en que sembla insistir aquest teorema, i que es torna una constant a través de les pàgines de Witt, és demostrar

que el cinema va atorgar a les imatges una llengua, una forma per autoexpressar-se; d'aquí, la noció del cinema com a eina epistèmica i element complet per a la formulació d'idees. La forma que pensa, com ho expressaria Godard al capítol 3A. En aquesta caiguda de la tirania de la paraula –per exemple la idea del dibuix com una forma més directa d'expressió que l'escriptura (2013:192)– sorgeix la recerca d'una metodologia historiogràfica alternativa als discursos lineals, cronològics i totalitaris de la història, recerca que Godard resol a la moviola, posant de manifest la tensió, la possibilitat de combinació i comparació implícita en el moviment del muntatge, per a formular un pensament nuclear, anacrònic i subjectiu al voltant de la història.

Podria pensar-se que el llibre de Witt està estructurat del mateix mode que *Histoire(s) du cinema*. Tot i que dividit en set capítols, cadascun amb un clar objecte d'estudi i una tesi, alguns referents clau com Malraux, Langlois o Daney, i alguns motius godardians com la noció de muntatge, la de projecció o la naturalesa òrfica de la concepció de la història, són transversals a l'estudi i es desenvolupen a través de varis apartats creant certes ressonàncies. El primer capítol exposa una detallada genealogia de la sèrie en perspectiva de l'obra integral de Godard, dilucidant la recerca d'un mètode que no sempre va tenir els mitjans per expressar-se; el segon i el tercer capítol, probablement el cos central i més interessant de l'estudi, es concentra per un cantó en l'exploració i fundació del dispositiu videogràfic i per l'altre, en el concepte d'història que vé d'aquesta experimentació audiovisual. El quart apartat estudia la relació del cinema amb els camps de concentració des del retret godardià sobre l'absència d'imatges cinematogràfiques al seu voltant, per a explorar en el cinquè la noció de cinema nacional de postguerra i la cinefilia com a territori. El sisè capítol qüestiona la influència de la televisió sobre el cinema, i finalment en el setè capítol es reflexiona sobre el disseny sonor en l'obra de Godard, obrint la perspectiva per estudiar el cineasta com a artista multimèdia.

La major potència de *Jean-Luc Godard. Cinema Historian* radica en que a més d'emmarcar els plantejaments de Godard en la tradició cinematogràfica francesa (Vigo, Cocteau, Bresson, Epstein, Renoir) i establir varis antecedents filmics d' *Histoire(s) du cinema* (*Film sur le Montage* de Jean Mitry el 1965 o *La Machine a refaire la vie* de Julian Duvivier el 1934), Witt aconsegueixi assenyalar –gairebé a mode d'evidència– els vincles del teorema godardià formulats des del cinema, amb una recerca antipositivista ja fundada des del terreny de la història i la filosofia de l'art (Charles Peguy, Walter Benjamin, André Malraux). Cita Witt un fragment de l'obra pòstuma de Peguy Clio, *Dialogue de l'histoire et de l'âme païenne*:

«I was given a name, History, and a first name, Clio. What would it have been if it had had nothing at all to do with text, but with the movement itself, with an idea, with reality, with life (...) Or simply if it had still had something to do with determinin it on the basis of words, but on an idea, for example, or on an intention, or on a movement» (2013:79).

El cinema, per tant, vindria a ser la manera de materialitzar una certa forma de coneixement, d'experiència del temps que poc tindria a veure amb la fundada per la paraula, i que estava ja concebuda fins i tot abans que el món conegués l'invent del cinematògraf. Com bé ens mostra Witt al llarg del seu estudi, Godard va articular aquest coneixement a través del muntatge: molt més enllà del seu potencial per donar plasticitat a una forma o continuïtat a una narrativa, per a Godard, el muntatge es concep i es practica com a instrument escriptural per a fundar un pensament plàstic amb imatges; amb una idea, una intenció, un moviment. •